

ČESKÁ ŠKOLNÍ INSPEKCE

Oblastní pracoviště

Střední Čechy

Inspekční zpráva

Základní škola Byšice, okres Mělník

Komenského 200, 277 32 Byšice

Identifikátor školy: 600 047 610

Zřizovatel: Obec Byšice, Tyršovo nám., 277 32 Byšice

Školský úřad Mělník, Tyršova 105, 276 01 Mělník

Termín konání orientační inspekce: 31. říjen, 1. - 2. listopad 2000

Čj.	031 357/00-2163
Signatura	oc3cu112

CHARAKTERISTIKA ŠKOLY

Základní škola Byšice, okres Mělník je zálohovanou organizací, její součástí je školní družina. Škola má 12 tříd, do šestého ročníku přicházejí žáci ze dvou neúplných škol z Čechelic a Mělnického Vtelná. V době inspekce měla škola 252 žáky. Výuka probíhá podle vzdělávacího programu *Základní škola*, schváleného MŠMT ČR pod čj. 16 847/96-2. Ve škole se vyučuje dvěma cizím jazykům - anglickému a německému.

HODNOCENÍ KVALITY VZDĚLÁVÁNÍ

Český jazyk, dějepis

Český jazyk je členěn na část mluvnickou, literární a slohovou v intencích doporučení zvoleného vzdělávacího programu. Časově tematické plány jsou podrobné a mají spíše nadprůměrnou úroveň. I příprava na jednotlivé vyučovací hodiny byla promyšlená, cíle na sebe navazovaly, žáci měli opravené domácí úkoly i prověrky, vyučující měli připravené namnožené podpůrné materiály. Ve školním roce 1999/2000 byla v 33. – 35. týdnu v pátém ročníku probírána látka (skloňování a druhy číslovek), která byla úpravami a doplňky schváleného vzdělávacího programu čj. 25 018/98-22 přesunuta do vyššího ročníku. V plánovaném rozvržení učiva dějepis není poslednímu tématu devátého ročníku *Československo a svět v druhé polovině 20. století* ponechán dostatečný časový prostor. Ve školním roce 1999/2000 tak nebyly osnovy dějepisu splněny neprobráním výše zmíněného tématu. Příprava na jednotlivé hodiny byla pečlivá.

Žáci se učí v podnětném estetickém prostředí, psychohygienické zásady jsou dodržovány. Na prvním stupni byly v hodinách vždy zařazeny pohybové prvky, po splnění náročných částí výuky byly zadávány relaxační úkoly. Všichni vyučující dbali na správné držení těla při čtení a psaní. Učitelé také respektovali individuální tempo práce žáků. Na druhém stupni byla snaha žáky aktivovat střídáním činností. Materiální podmínky jsou celkově na průměrné úrovni. Vybavení je standardní, v samotných hodinách byly názorné pomůcky využívány velmi sporadicky. Personální podmínky výuky jsou celkově průměrné: na prvním stupni vyučují český jazyk ve čtyřech třídách vyučující s vysokoškolským vzděláním zaměřeným na přípravu učitelů pro 1. - 5. ročník základní školy nebo dřívější formy tohoto vzdělávání a jedna vyučující bez odborné a pedagogické způsobilosti. Na druhém stupni je veškerá výuka českého jazyka a dějepisu ve čtyřech třídách vyučována učiteli s odbornou i pedagogickou způsobilostí, ve třech třídách dějepis vyučuje absolventka gymnázia.

Výukové cíle sledovaných hodin českého jazyka a dějepisu byly zřejmé, navazovaly na předcházející učivo. Na druhém stupni převládá rutinní styl práce s převahou verbálního projevu a frontálním opakováním a procvičováním učiva. Žáci nebyli vedeni k tomu, aby ze získaných informací vyvozovali zobecnění či závěry. Organizace, metody a formy práce na druhém stupni vykazovaly pozitiva a negativa téměř v rovnováze, na prvním stupni měly nadprůměrnou úroveň. Užívána zde byla řada různých netradičních způsobů práce, v hodinách převažoval činnostní styl, děti byly aktivní a spolupracovaly s učitelkami. Tyto sledované hodiny byly efektivní.

Často byly ve výuce zařazovány motivační výzvy, převládalo povzbuzování žáků především kladným hodnocením. Na druhém stupni byli žáci v začátcích hodin seznámeni s programem, avšak motivace, která by je podchytila a vedla k usilovné práci, chyběla. Na prvním stupni byly děti soustavně vedeny k aplikaci učiva, učitelé si neustále zpětnou vazbou ověřovali pochopení,

zvládnutí i zapamatování si látky. Ve sledovaných hodinách byli žáci více hodnoceni slovně, přímá klasifikace známkou se objevovala málo. Návyky pracovat v diferencovaných skupinách projeví žáci na prvním stupni. Vyučující zde mají připraveny kvalitativně i kvantitativně rozdílné pracovní materiály, a to jednak pro děti se specifickými vývojovými poruchami, tak pro žáky s rychlejším pracovním tempem. Výuka je na prvním stupni třikrát týdně posílena ambulantním nácvikem. Motivace a hodnocení měly na druhém stupni průměrnou úroveň, na prvním nadprůměrnou.

Úroveň komunikativních schopností žáků na druhém stupni vykazovala citelně slabá místa. Rozvoj sociálních dovedností omezila ve sledovaných hodinách klasická verbální výuka. Vztahy mezi učiteli a žáky jsou založeny na respektování jasných pravidel, na prvním stupni byla evidentní důvěra žáků k učitelkám, celková atmosféra v hodinách byla příjemná, z hlediska aktivity a ochoty žáků vyvinout pracovní úsilí až příkladná. Celkově jsou komunikace a interakce na průměrné úrovni.

V jednotlivých jevech a kriteriích se kvalita výuky na obou stupních školy liší. Všechny hodiny na prvním stupni měly celkově nejméně velmi dobrou úroveň, sledovaná výuka na druhém stupni vykazovala negativa a pozitiva téměř v rovnováze. Oblasti plánování a podmínky výuky jsou celkově hodnoceny jako průměrné, organizace výuky, motivace a komunikace na prvním stupni má nadprůměrnou až spíše nadprůměrnou úroveň, na druhém stupni průměrnou úroveň.

Celkově je vzdělávání českého jazyka a dějepisu na průměrné úrovni.

Matematika + praktické činnosti – práce s počítačem

Členění výuky matematiky i hodinové dotace se řídí schváleným vzdělávacím programem a s dále uvedenou výjimkou učebními osnovami. Ve školním roce 1999/2000 došlo k porušení učebních osnov nerespektováním schválených úprav čj. 25 018/98-22 ve druhé třídě, kde proběhlo *procvičování malé násobilky*, tedy její automatizaci, která je uvedenými úpravami přesunuta do ročníku třetího. Je dodržen minimální počet hodin ve všech ročnících. Z realizovaných volitelných předmětů je matematika doplňována v osmém ročníku technickým kreslením. Možností zaměření praktických činností škola využila v sedmém a devátém ročníku k výuce práce s počítačem. V přípravě na jednotlivé hodiny jsou značné rozdíly mezi jednotlivými učiteli. Rozdíly spočívají zejména ve volbě metod výuky, v efektivitě zpětných vazeb. Ve velmi dobrých hodinách byl připraven vyšší podíl samostatné práce a aktivních činností. Společným znakem veškeré výuky matematiky je nevyužití didaktické ani počítačové techniky. Zhruba polovina hodin postrádala strukturovaný závěr se shrnutím, procvičením a utvrzením látky.

S výjimkou jediné třídy na prvním stupni je výuka matematiky zajištěna učiteli s odbornou a pedagogickou způsobilostí, v páté třídě vyučuje učitelka bez požadované odborné a pedagogické způsobilosti. Na kvalitu výuky tato skutečnost nemá vliv, její výuka má velmi dobrou úroveň. Veškerá výuka matematiky probíhá v kmenových učebnách jednotlivých tříd, ty většinou postrádají specifické vybavení (názorné pomůcky, didaktickou techniku apod.). Ve vyšších ročnících je výuka v procvičovacích etapách urychlována využíváním osobních kalkulátorů. Škola má v současnosti osm počítačů ve specializované učebně, v průběhu inspekce byla instalována laserová tiskárna zakoupená z prostředků zřizovatele. Přes existenci této pracovny a vybavení několika výukovými programy (včetně matematických), není z organizačních a technických důvodů ve výuce matematiky využívána. Kvalitních učebnic má škola dostatek (na druhém stupni zcela nové učebnice nakladatelství Pythagoras Publishing

a. s.), které nejsou ve většině případů žáky zabaleny. Psychohygienické zásady jsou více zohledňovány ve výuce na prvním stupni.

Výuka je ve všech případech vedena na velmi dobré odborné úrovni, která svými nároky odpovídá věku žáků. Na prvním stupni a v šestém ročníku je věnována větší pozornost dodržování dohodnutých pravidel, správných pracovních návyků a pravidel, než je tomu ve vyšších ročnících. Ve větší míře jsou zde navozovány techniky podporující zapamatování učiva. V přístupu k organizaci, v používaných metodách výuky jsou mezi jednotlivými pedagogy rovněž značné rozdíly. Hodiny se liší mírou společné a individuální práce, pestrostí metod, podílem aktivit učitele a žáků. Zhruba polovina hodin se vyznačuje frontálním přístupem s tempem práce řídicím se nejpomalejšími žáky. Ve využití vyučovacího času jsou tak rezervy způsobené malou vnitřní diferenciací. Ve třetině hodin byla sledována účinná práce s chybou. Skupinové aktivity jsou organizovány jen v malé míře.

Nejčastěji užívaným motivačním činitelem je samotný obsah předmětu, motivační vlastnosti používaných učebnic a pracovních sešitů. Ve vyšších ročnících byla výuka bez přímé vazby na praktické využití, bez mezipředmětových vazeb. Vnitřní motivace je podporována povzbuzováním, oceňováním dosažených dílčích cílů. Opět na prvním stupni má větší vliv i pestrost metod, střídání činností. Soutěživé metody jsou častější než kooperativní. Hodnocení má charakter pozitivního posilování, přístup učitele je ve všech případech vstřícný, hodnocení není hledáním chyb a nedostatků. Klasifikace je dostatečně četná, opět ve vyšších ročnících však dosud výrazně převládá hodnocení pouze písemných projevů žáků.

Všichni učitelé se cílevědomě snaží odbourávat komunikační bariéry. Vztah učitel – žák je bezproblémový, osobnost žáka je respektována. Většinou jsou dodržována domluvená pravidla komunikace, dílčí nedostatky spočívají v míře užívání a tolerování rozdílné úrovně mluveného i psaného českého jazyka.

V plánování a přípravě výuky matematiky a praktických činností (práce s počítačem) jsou pozitiva a negativa téměř v rovnováze. Personální podmínky jsou velmi dobré, v materiálních jsou citelně slabá místa, celkově jsou podmínky průměrné. Také průměrná úroveň organizace, forem a metod výuky je výsledkem přibližně stejného počtu hodin v tomto ohledu zdařilých, moderních a hodin s převahou aktivit na straně učitele. V motivaci a hodnocení (podobně jako u většiny hodnocených jevů) je lépe hodnocena výuka na prvním stupni a v šestém ročníku, celkově má motivace a hodnocení průměrnou úroveň. Interakce a komunikace je velmi dobrá.

Výuka matematiky je průměrná.

Cizí jazyky

Poměr mezi oběma vyučovanými cizími jazyky je dlouhodobě vyrovnaný - např. v letošním školním roce se anglickému jazyku věnuje 97 žáků, německému 83 žáci. Vzhledem k tomu, že ve dvou okolních neúplných základních školách se vyučuje pouze německému jazyku, mají zájemci o anglický jazyk z těchto škol možnost navštěvovat již od čtvrtého ročníku zdejší školu. Kontinuitu výuky zajišťují především časově tematické plány vyučujících. Na jejich kvalitě je částečně patrná neexistence předmětové komise cizích jazyků. Problémy spojené s výukou cizích jazyků (včetně plánování) se řeší na provozních či pedagogických poradách. Příprava na vyučování byla většinou promyšlená, což bylo zřejmě především ve struktuře hodin. O žácích se specifickými vývojovými poruchami učení a chování jsou učitelé informováni. Práce v hodinách s těmito žáky nebyla však ve sledovaných hodinách vždy zřetelná, velmi dobrá péče o ně je ve výuce anglického jazyka v pátém ročníku. Žáci používají pracovní sešit pro dyslektiky jako doplněk zavedené učebnice.

Z pěti vyučujících cizích jazyků jen jedna splňuje požadavek odborné a pedagogické způsobilosti (pouze však pro výuku na 1. stupni), tři jsou způsobilé pedagogicky, jedna je bez odborné i pedagogické způsobilosti. Všechny učitelky se však systematicky vzdělávají v různých kurzech. Nedostatek odbornosti kompenzují zejména dobrou metodickou prací. Škola nemá zřízenou odbornou pracovnu na výuku cizích jazyků - pouze jedna učebna částečně odpovídá současným požadavkům a výukovým trendům. V ní jsou k dispozici zahraniční časopisy a slovníky - oboje pouze v anglické verzi (při vyučování se však s nimi nepracovalo), chybí především kvalitní trvale instalovaný magnetofon, počítač apod. Počítače ve vyučování cizích jazyků nejsou využívány; jedinou audiovizuální pomůckou tak byl přenosný magnetofon. Psychohygienické zásady ve všech sledovaných hodinách byly dodržovány.

Nejzdařilejší v oblasti organizace výuky a použitých forem a metod práce byla výuka anglického jazyka v pátém a devátém a německého jazyka ve čtvrtém ročníku. Ve velmi dobrých hodinách byla organizována aktivní relaxace, vnitřní diferenciací, skupinová práce, účinná byla permanentní zpětná vazba. Složka konverzační převládala ve všech hodinách nad písemnou. Málo aktivní je vyhledávání informací z dalších zdrojů. Ve větší části výuky převažovala frontální práce, individuální přístup k prospěchově slabým žákům či talentům byl, až na zmíněné výjimky, málo zřetelný. Absentují další progresivní formy, jako je např. využití vzdělávacích programů v počítačové pracovně (počet počítačů je dostatečný pro skupiny žáků). Organizačním nedostatkem je rezignace v oblasti účasti v soutěžích a olympiádách v cizích jazycích.

Učitelky se snažily používat při výuce motivačních metod - především posílení pochvalou bylo často používáno. Účinné byly i prvky dramatické výchovy. Hodnocení žáků bylo prováděno průběžně, většinou slovně. Hodnocení bylo zaměřeno pozitivně, bylo objektivní, nechybělo ani závěrečné zhodnocení práce.

Úroveň znalostí žáků v nižších ročnících neumožňuje delší a plynulejší komunikaci v cizím jazyce. Pouze výuka ve vyšších třídách, jež vesměs probíhala ve vyučovaném jazyku, ukázala dobrou úroveň komunikativních dovedností žáků v případech, kdy jedním z partnerů je pedagog. Naopak komunikace mezi žáky samotnými je na nízké úrovni. Učitelky, především v nižších ročnících, volily přiměřené otázky odpovídající úrovni žáků a respektovaly tak míru žakových vědomostí a znalostí. Ve všech hodinách byla interakce učitel - žák založena na vzájemné důvěře a spolupráci.

Pouze dvě ze sledovaných oblastí jsou velmi dobré (plánování a příprava výuky; motivace a hodnocení. Všechny další jevy, tj. podmínky výuky; organizace, formy a metody; interakce a komunikace jsou průměrné.

Výuka cizích jazyků má průměrnou úroveň.

Hudební výchova

Týdenní časová dotace odpovídá učebnímu plánu, také tematické plány jsou sestaveny v intencích metodických doporučení zvoleného vzdělávacího programu. Příprava na jednotlivé hodiny byla velmi dobrá.

Podmínky výuky jsou velmi dobré: na druhém stupni je vybudována odborná učebna hudební výchovy, prostředí je podnětné, funkční a estetické. Vybavení kabinetu bylo v hodinách využito. Psychohygienické a metodické zásady byly dodrženy příkladně – dechová cvičení, postupné rozezpívání, důraz na citlivou práci s hlasem. Personálně zabezpečují hudební výchovu do čtvrté třídy učitelky s odbornou a pedagogickou způsobilostí, v pátém až devátém ročníku vyučuje předmět absolventka střední pedagogické školy v současné době dálkově studující vysokou školu. Na kvalitu výuky absence odbornosti vliv nemá. Sledované hodiny

byly velmi dobré a vynikající.

Ve všech hospitovaných hodinách převládlo aktivní zapojení žáků do činností. Střídala se intonační a rytmická cvičení, v rozezpívání projeví žáci zautomatizované správné návyky. Při procvičování vokálních dovedností byli žáci vstřícní a ukáznění. Hodinové jednotky byly efektivní.

Motivace jednotlivých hodin byla neformální a nenásilná. Žáci již v úvodu spolupracovali, bylo zřejmé, že se na hudební výchovu těší. Zájem a motivaci dokladuje účast žáků třetího až devátého ročníku v nepovinném předmětu sborový zpěv. Ve vzájemné komunikaci dávali žáci zřetelně najevo úctu k vyučující. Motivace a hodnocení a stejně tak komunikace a interakce vykazují výraznou převahu pozitiv.

Kvalita vzdělávání byla ve všech sledovaných kritériích velmi dobrá.

Výuka hudební výchovy má nadprůměrnou až spíše nadprůměrnou úroveň.

Fyzika

Pro výuku fyziky jsou zpracovány tematické plány, které zabezpečují kontinuitu výuky a plnění učebních osnov. Poměrně hrubým časovým členěním, malou vazbou na používané učebnice, místní podmínky (vybavení kabinetu) a některých případech nezpracováním témat a časového zařazení laboratorních prací vykazují znaky formálnosti. Příprava učitelů na jednotlivé hodiny málo zohledňuje specifické přístupy k tomuto předmětu dané jeho charakterem. Výrazná je orientace na obsah vzdělávání, málo pozornosti je věnováno formám a metodám. Stanovených výukových cílů je tak dosahováno pouze žáky s výraznou vnitřní motivací.

Personální podmínky jsou ve škole nevyhovující, výuka je vedena učiteli bez odborné způsobilosti. V šestém ročníku vyučuje fyziku učitel bez odborné i pedagogické způsobilosti. Tyto skutečnosti mají značný vliv na kvalitu výuky (věcnou správnost, metodiku). Ve škole je zřízena specializovaná učebna fyziky a chemie, jejíž stav však neodpovídá požadavkům efektivní a odborné výuky (v minulosti funkční rozvody elektřiny do lavic jsou demontovány, starší transformátory nejsou zapojeny, vybavením se učebna téměř neliší od běžné kmenové třídy). Pomůcky jsou umístěny v kabinetě, nejsou modernizovány. Výuka probíhá bez zvláštního zřetele k psychohygienickým pravidlům.

Ve výuce organizované postupy, metody práce a žáky vedené záznamy spočívají převážně na aktivitách učitele. Kladem je snaha po názornosti, užity byly i prvky dramatizace. Poznatky a dovednosti jsou předkládány jako poučky a definice, chybí aktivní podíl žáků na vyvozování, experimentování, formulování, ověřování a obhajování hypotéz. Výuka je frontální, převládá učitelova práce na tabuli při výkladu a jednoho žáka při řešení aplikačních úloh z učebnice. Nízká odborná i didaktická erudice má za následek realizaci učebnicí uvedených témat laboratorních prací bez uzpůsobení konkrétním podmínkám školy.

Také v motivaci a hodnocení se nepříznivě promítají výše popsané podmínky výuky. Přes zřejmé zaměření kontrol vedení školy na výuku fyziky ve školním roce 1999/2000 přetrvávají zjištěné nedostatky. Hodnocení ve fyzice má demotivující charakter, v sedmém ročníku například je průměrná známka z fyziky ke dni inspekce 3,4 (výpočet proveden ze známek zaznamenaných v žákovských knížkách).

Úroveň komunikace odpovídá ze strany žáků pasivním metodám – žáci pouze doplňují učitelem formulovaná vyjádření nebo řešení otázek z učebnice. Malá pozornost je věnována úrovni vedených sešitů. Také v interakci a komunikaci jsou citelně slabá místa.

Personální zajištění výuky fyziky je nevyhovující. Ve všech ostatních ukazatelích zjistila inspekce výrazné nedostatky.

Výuka fyziky je pouze vyhovující.

Tělesná výchova

Tematické plány vyučujících odpovídají schváleným učebním osnovám. Obsah výuky má těžiště především v míčových hrách, menší pozornost věnovali učitelé jednotlivým disciplinám lehké atletiky, sportovní gymnastiky a dalším tematickým celkům. Škola každým rokem organizuje základní plavecký výcvik žáků prvního a druhého ročníku a lyžařský výcvik pro žáky druhého stupně. Více jak čtvrtina žáků využívá nabídky dalších pohybových činností v šesti zájmových útvarech zaměřených na míčové hry. Dobrá práce vedoucích těchto kroužků (především z řad pedagogických pracovníků školy) se odráží ve velmi dobrých výsledcích žáků v okresních soutěžích. Vedení školy dobře spolupracuje s dalšími subjekty provozujícími sportovní aktivity v obci. V průběhu sledované výuky se často vyskytovaly organizační chyby, které svědčily o ne zcela promyšlené aktuální přípravě na vyučování.

Čtyři učitelé mají předepsanou odbornou a pedagogickou způsobilost k vyučování předmětu. Zbývající tři dálkově studují pedagogickou fakultu. Velikost školní tělocvičny ve většině případů odpovídá počtu cvičících žáků. Vybavení tělocvičny náradím umožňuje plnit osnovy sportovní gymnastiky v plném rozsahu, požadavky pro nácvik míčových her jsou omezené (rozpor s převažujícím zaměřením výuky). Využití druhé tělocvičny (vlastně prázdné třídy) a školního hřiště (pouze travnatá plocha) je v současnosti značně omezené. Chybí běžecká dráha, doskočiště pro skok daleký. Počet a technický stav náčiní a dalších pomůcek v kabinetě je pouze vyhovující. Učitelé vedou žáky k dodržování zásad osobní hygieny a bezpečnosti.

Výuka má strukturu obvyklou pro tento předmět. Výběr her či délka rozcvičení v úvodní části měly potřebnou intenzitu. Většině hodin chyběla dostatečná pozornost a odborná erudice ve volbě cviků, počtu jejich opakování i opravování chybného držení těla u žáků. Také ve způsobu vedení hlavní části hodiny byly mezi vyučujícími značné rozdíly. Týkaly se dodržování metodických řad a didaktických zásad při nácviku, ale především organizace činností během zátěže. V důsledku malého počtu náčiní a nevyužití celé plochy tělocvičny, docházelo v některých částech hodin k tomu, že efektivita cvičení a tím i efektivita využití vyučovací doby byly nízké. Celkově jsou pozitiva a negativa v organizaci, formách a metodách téměř v rovnováze.

Příznivý účinek samotného předmětu na duševní zdraví žáků podporují vyučující tým, že do výuky zařazují cvičení a hry, které sice nemají výraznější fyziologický účinek, ale žáci o ně mají zájem, prožívají během cvičení radost a pocit úspěchu. Zdravé sebevědomí žáků je podporováno zveřejněním výsledků okresních soutěží na nástěnce. Před zahájením hodiny byli žáci vždy seznámeni s jejím programem, méně často již s cílem, který má být dosažen. Dalšími motivačními nástroji byly ukázky požadovaných cviků, pochvala za jejich provedení a případné taktické opravování chyb. Silný motivační účinek různých soutěživých cvičení však byl v několika hodinách snížen tím, že vyučující vůbec neprováděli vyhodnocování. Žáci přesto cvičili se zájmem a s chutí. V závěru tří hodin nebylo provedeno hodnocení.

Žáci plnili organizační pokyny vyučujících, snažili se neopakovat vysvětlené chyby, většinou dodržovali stanovená pravidla chování. Při hrách a soutěžích však využívali příležitostí pro vzájemnou spolupráci, povzbuzování a projevování tolerance. Vyučující měli k žákům velmi pěkný vztah. V terminologii, kterou vyučující používali při udílení organizačních pokynů a v pojmenování jednotlivých cviků byly nepřesnosti, související opět s nedostatečnou odbornou způsobilostí většiny učitelů.

Personální a materiální podmínky výuky a oblast organizace, metod a forem výuky jsou pouze vyhovující. Ostatní oblasti, tj. plánování a příprava, psychohygienické podmínky, motivace a hodnocení a interakce a komunikace mají celkově průměrnou úroveň.

Výuka tělesné výchovy je průměrná.

Prvouka, přírodověda, přírodopis

Uvedeným předmětům se vyučuje, v souladu s učebním plánem. Žáci druhého stupně mají možnost aplikovat své znalosti přírodopisu v dalších povinných předmětech (v praktických činnostech - pěstitelství a v rodinné výchově) a v jednom volitelném předmětu (práce na pozemku). Metodické pokyny zvoleného vzdělávacího programu nejsou v počtu hodin laboratorních prací naplňovány. Další požadavky učebních osnov byly splněny. Tematické plány vyučujících mají formu měsíčních přehledů učiva, bližší časová dotace není uváděna. V jednom případě byla přerušena i logická návaznost učiva. Aktuální příprava vyučujících na hodiny měla většinou velmi dobrou úroveň.

Personální podmínky výuky těchto předmětů jsou průměrné, pro výuku přírodopisu na druhém stupni nemá škola odborně způsobilého učitele. Specializovaná pracovní přírodopisu také chybí, výuka probíhá v kmenových třídách. Ve vybavení kabinetů pomůckami jsou výrazné nedostatky, které negativním způsobem ovlivňují průběh vyučování (zejména názornost výuky). Sbírky obsahují zastaralé, opotřebované pomůcky a nástěnné obrazy. Žáci tak jsou odkázáni pouze na obrazovou část učebnic. Navíc i učebnice jsou žákům v sedmém ročníku zapůjčovány pouze ve škole. Moderní vybavení pro předměty (videokazety, CD-ROM) může být vzhledem k umístění přehrávačů a počítačů používáno pouze omezeně. V žádné ze sledovaných hodin nebyla využita ani jiná didaktická technika. Nevyužita zůstala i možnost sběru a ukázek vhodného dostupného přírodního materiálu. Učitelky dodržovaly zásady psychohygieny ve všech částech výuky.

K převažujícím vyučovacími metodami patří především řízený rozhovor se žáky, výklad nového učiva, samostatná práce s učebnicí a pozorování. Vyučování má rovněž většinou kolektivní formu. Skupinová práce byla použita v omezené míře. Samostatná práce je vždy jasně vysvětlena a žáci mají dostatek času k jejímu vypracování. Iniciativa a aktivita žáků je podporována vhodně kladenými problémovými otázkami. Málo pozornosti však vyučující věnují průběžnému hodnocení práce, splnění cíle vyučovací jednotky není výrazné. V závěru hodin je naopak hodnocení aktivity žáků téměř individuální.

Motivačními činiteli je často využívání zajímavostí z odborné literatury, odkazování na přírodovědné filmy a zadávání didaktických her souvisejících s probíraným učivem. Pozitivní vliv na přístup žáků ke školní práci má i trpělivé vedení učitelem formou dalších doplňujících a návodných otázek v případech projevených nedostatků. Navzdory všem snahám vyučujících podporovat aktivní přístup žáků k učení zůstávala vždy část žáků značně pasivní.

Z hlediska komunikace žáků byla nejzdařilejší výuka na prvním stupni. Velmi vhodnou formou v rozvoji komunikativních dovedností je zadávání a prezentace referátů. Verbální i neverbální komunikace vyučujících byla velmi dobrá, v některých hodinách její kvantita převažovala na úkor aktivit žáků. S výjimkou několika jednotlivců žáci dodržovali stanovená pravidla chování.

Podmínky výuky jsou celkově pouze vyhovující, v ostatních sledovaných oblastech (plánování a příprava, motivace a hodnocení, organizace - formy a metody výuky, interakce a komunikace) jsou pozitiva a negativa téměř v rovnováze.

Kvalita vzdělávání prvouky, přírodovědy a přírodopisu má průměrnou úroveň.

Hodnocení kvality vzdělávání

Učební plán je ve všech předmětech plněn, schválené učební osnovy nejsou přesně dodrženy ve výuce českého jazyka, dějepisu a matematiky (hodnocení za školní rok 1999/2000). Příprava výuky celkově vykazuje pozitiva a negativa téměř v rovnováze, slabinou je systémové využití didaktické a počítačové techniky. Podmínky má škola celkově

průměrné. Ve výuce převažuje frontální přístup a přímé vyučování. Moderní výuka (činnostní charakter, heuristická výuka, sociální přístupy, projektivní metody...) je zaváděna pouze v prvcích. Organizace, formy a metody vzdělávání mají celkově průměrnou úroveň. V motivaci a hodnocení jsou mezi jednotlivými předměty a učiteli značné rozdíly, celkově jsou pozitiva a negativa téměř v rovnováze. Osobnost žáka je ve všech případech respektována, interakce a komunikace se řídí jasnými pravidly, často verbální aktivity pedagoga dominují, tato oblast je rovněž průměrná.

Vyšší kvalitu (ve smyslu důslednějšího naplňování východisek a prostředků zvoleného vzdělávacího programu) má výuka na prvním stupni školy.

Vzdělávání v Základní škole Byšice, okres Mělník má průměrnou úroveň.

HODNOCENÍ KVALITY ŘÍZENÍ

Plánování

Ředitelka školy stanovila koncepční cíle a prostředky jejich dosažení při přípravě na konkurzní řízení v roce 1997. Protože ředitelka školy pracovala před jmenováním ve funkci zástupkyně ředitelky, vychází ze znalosti podmínek a prostředí, zná podrobně silné a slabé stránky školy, její možnosti a nebezpečí při naplňování rozvojových úkolů. Zásadní záměry zůstávají v platnosti i v současné době, *Koncepce rozvoje ZŠ Byšice* je otevřeným pracovním materiálem. V několika dílčích úkolech čas a objektivní podmínky prokázaly jejich nereálnost (míra spolupráce s firmami, skladba povinně volitelných předmětů, mezinárodní styky, získávání perspektivních učitelů, reorganizace kabinetů, vybudování běžecké dráhy). Nadstandardní je škála realizovaných mimovyučovacích aktivit – zájmové činnosti. Malý důraz je v koncepčních záměrech kladen na řízení změn přímo ve vzdělávacím procesu.

Dílčí střednědobé, roční a další plány vycházejí z koncepce školy, tvoří jednotný systém, obsahují prováděcí strategie. Pro druhý stupeň školy jsou zpracovány hodinové dotace jednotlivým předmětům, stanovené minimální počty hodin jsou dodrženy. Vedení školy vyžaduje po učitelích tzv. časově tematické plány, jejich obsah má zajistit plnění učebních osnov. Jejich úroveň je rozdílná, od pracovních, po plány se znaky formálnosti. Skladba volitelných předmětů vychází spíše z personálních podmínek, požadavky trhu (realizovaný výzkum mezi rodiči – dotazník) jsou uspokojovány pouze částečně. Promyšlená je náplň předmětu praktické činnosti, která vychází z podmínek školy.

Systematická je práce s žáky se specifickými poruchami učení, jsou zpracovávány individuální vzdělávací plány, prováděny jsou ambulantní dyslektické nácviky (dále ADN). Velký důraz vedení školy klade na další vzdělávání pedagogických pracovníků v této oblasti, tři učitelky v současnosti dokončují kurz ADN. Záporům je prozatím nevyužívání počítačové techniky pro individuální práci s žáky s oslabením.

Koncepce školy vychází z analýzy podmínek, ve kterých se škola nachází. Plánovací činnost je systematická, dosahování cílů je vyhodnocováno. Přes dílčí výše uváděné nedostatky je plánování velmi dobré.

Organizování

Škola jako instituce je funkčně strukturována. Převzetím a inovací vnitřních organizačních materiálů, řádů a pokynů je zajištěn chod školy. Jsou jednoznačně vymezeny kompetence pracovníků, na dobré úrovni je vedena dokumentace školy upravující organizaci činnosti školy.

Účinný je vnitřní informační systém. Na velmi dobré úrovni je péče a práce v oblastech protidrogové prevence, škola systematicky pracuje s projevy šikany, problémem nejsou projevy rasizmu a xenofobie.

Rozvrh hodin splňuje svou skladbou požadavky § 9 odst. 1 a 3 vyhlášky MŠMT ČR č. 291/1991 Sb., o základní škole, ve znění pozdějších předpisů. Porušením psychohygienických zásad je krácení tří přestávek o pět minut z důvodů dopravní obslužnosti (povoleno pro školní rok 2000/2001 Školským úřadem Mělník dopisem čj. 661/2000). Ze stejného důvodu je krácena šestá vyučovací hodina na 40 minut (opět výše uvedené povolení). Problém dojíždějících žáků trvá a není řešen již několik let, má negativní vliv i na organizaci a hygienu obědvání dojíždějících žáků.

Výroční zpráva školy za školní rok 1999/2000 splňuje požadavky § 17e zákona ČNR č. 564/1990 Sb., o státní zprávě a samosprávě ve školství, ve znění pozdějších předpisů. Obsahuje však i nepřesné údaje (různá čísla v tzv. aprobovanosti výuky, rozpor v počtu neomluvených hodin ve školním roce 1999/2000 mezi výroční zprávou a údaji v zápisu z pedagogické rady ze dne 20. června 2000).

V oblasti zabezpečení vzdělávací činnosti jsou pozitiva a negativa téměř v rovnováze. Průběžné je zkvalitňování materiálního zajištění a provozu školy (inovace školního nábytku, vymalování školy, postupná modernizace počítačového vybavení apod.). Dlouhodobým problémem je personální oblast, málo výhodná je věková struktura sboru, v současnosti jsou čtyři pedagogové v důchodovém věku. V úrovni pedagogické a zejména odborné způsobilosti je nejproblematičtější výuka fyziky, ve všech třídách je vyučována bez odborné způsobilosti (přestože ve škole je pedagog s příslušnou odborností). Počítačová pracovna není využívána ve výuce jednotlivých předmětů, není vydán a projednán řád této odborné pracovny. Organizačně není vyřešen problém s nedostatkem učebnic pro výuku přírodopisu. Ve školním roce 1998/1999 bylo na žádost rodičů použito širší slovní hodnocení, svým obsahem neodpovídá požadavkům pokynu MŠMT ČR čj. 23 472/92-21 k zajištění péče o děti se specifickými vývojovými poruchami učení v základních školách.

Prezentace školy na veřejnosti a spolupráce se zřizovatelem jsou na velmi dobré úrovni. Škola pořádá akademii, loutkářský kroužek veřejně vystupuje, úspěšná byla prezentace školy při dni otevřených dveří u příležitosti dvoustého výročí existence v obci. Podíl žáků na organizaci, tvorbě vnitřních pravidel a chodu školy není formalizován zřízením žakovské rady, vydávání školního časopisu bylo přerušeno, instalace schránky důvěry je připravována. Kulturní aktivity (aktivní i pasivní) jsou organizovány v nadstandardní úrovni, což se kladně projevuje v oblasti hodnot a postojů žáků. Spolupráci se dvěma neúplnými školami v okolí se daří realizovat pouze v případě školy v Mělnickém Vtelnu. Rodičovská organizace ustanovena není.

Organizování výchovně vzdělávacího procesu je rutinní, umožňuje bezproblémový chod instituce. V jednotlivých sledovaných kriteriích jsou celkově pozitiva a negativa téměř v rovnováze.

Vedení a motivování pracovníků

V řídicí činnosti je z manažerského hlediska zřetelné rovnoměrné zaměření na výsledky i na lidi. Je vytvářena atmosféra důvěry, nevznikají konfliktní situace. Operativní řízení je pružné, má vazbu na plánovací a kontrolní činnost. Účinným nástrojem ve vedení je tzv. „*bílá kniha*“ ředitelky školy, která slouží jak ve funkci organizační, kontrolní, plánovací, tak i při administraci a vedení. Méně účinná jsou v některých případech nápravná opatření po zjištěných nedostatecích (dokladem jsou opakující se závady ve vedení dokumentace učitelů – nevypovídající záznamy v třídních knihách, závady v respektování pravidel klasifikace, malá

pozornost věnovaná některými učiteli úrovni písemností žáků apod.).

Velký důraz je kladen na další vzdělávání pedagogických pracovníků, pro tento rok jsou již vyčerpány určené finanční prostředky. Tři učitelé dálkově studují pedagogickou fakultu, dlouhodobě probíhají kurzy pro výuku cizích jazyků apod. Rezervy jsou v přípravě pro některé předměty, pro využití počítačů – aplikaci v předmětech. Modernizace vzdělávacího procesu je málo zřetelná, jednotlivé znaky realizovaného programu *Základní škola* (aktivní učení, průřezové a sociální kompetence, činnostní charakter, projektivní metody apod.) nejsou zaváděny jako systém, ale pouze v prvcích. Škola se s výjimkou realizace programu *Sám sebou* nezapojuje do tvorby projektů, experimentování apod. Institucionálně je zajištěna práce se začínajícími pedagogy prostřednictvím uvádějících učitelů, v úrovni *plánů uvádění* jsou dílčí formální nedostatky.

Ředitelka školy stanovila a s učiteli projednala poměrně široce pojatá kritéria pro hodnocení kvality práce a přidělování nadtarifních složek mezd. Jejich využitím stanovila výši osobního ohodnocení, které je v důsledku výše uvedené šíře méně diverzifikováno. U dvanácti (z šestnácti) hodnocených učitelů je jako první zdůvodnění uváděna kvalita práce.

V celkově průměrné úrovni vedení a motivování pracovníků spatřuje ČŠI příčiny celkového průměrného hodnocení výuky u většiny sledovaných předmětů.

Kontrolní mechanismy

V kontrolní činnosti jsou stanoveny úkoly, kompetence i priority pro školní rok. Kontrolní vstupy pokrývají celou organizační strukturu. Úroveň výchovně vzdělávacího procesu je sledována cílenou hospitační činností (práce učitelů bez odborné a pedagogické způsobilosti). Zaměření je průběžně korigováno zjišťovanými potřebami (slabinami). V rozložení hospitací tak vznikají disproporce – ve školním roce 1999/2000 tak nebyly některé předměty sledovány hospitacemi vůbec, či jednorázově (cizí jazyky, zeměpis, český jazyk na druhém stupni...). Společné kontrolní vstupy vedení školy a ČŠI prokázaly schopnosti kvalifikovaně hodnotit kvalitu výchovně vzdělávací činnosti. V případech zjištěných nedostatků jsou případná opatření málo účinná (např. úroveň výuky fyziky). Dalšími kontrolními metodami jsou zadávání a analýza prověrek (český jazyk a matematika – pátá a šestá třída), plánované kontroly dokumentace, žákovských knížek, frekvence domácích úkolů a namátkově kontrola sešitů, laboratorních prací. Některá vnitřní pravidla jsou dána pouze v ústní podobě (frekvence kontrol sešitů). Vnější evaluační nástroje (testování, srovnávací prověrky...) využívány nejsou. Výsledky kontrol jsou projednávány, zpětná vazba je dokladována záznamy v dokumentaci školy.

Cenné informace získalo vedení školy zadáním a vyhodnocením anket zaměřených na drogovou prevenci (žákovský dotazník) a na názor rodičovské veřejnosti na úroveň, podmínky školy a požadavky zákonných zástupců žáků.

Účinnost kontrolního systému má průměrnou úroveň, nedostatky byly inspekcí zjištěny v plnění učebních osnov, v úrovni vedených sešitů, některých plánů, ve využívání didaktické techniky, respektování pravidel hodnocení a klasifikace.

V účinnosti kontrol jsou celkově pozitiva a negativa téměř v rovnováze, kontrolní činnost vychází z široké databáze metod, chybí však vnější objektivizující nástroje.

Hodnocení kvality řízení

Koncepční a plánovací činnost vedení školy má velmi dobrou úroveň. V dalších třech sledovaných složkách kvality řízení (organizování, vedení a motivování pracovníků, kontrolní mechanismy) má řízení průměrnou úroveň.

Řízení je celkově průměrné.

VÝČET DOKLADŮ, O KTERÉ SE INSPEKČNÍ ZJIŠTĚNÍ OPÍRÁ

- Rozhodnutí o změně zařazení do sítě škol, předškolních zařízení a školských zařízení s účinností od 1. září 2000 (čj. 100/2000 ŠÚ Mělník),
- výběr z povinné dokumentace školy (rozvrh hodin, třídní knihy, třídní výkazy, katalogové listy, záznamy z pedagogických rad, personální dokumentace),
- výroční zpráva ZŠ Byšice, školní rok 1999/2000,
- řád školy,
- organizační, plánovací a hospodářské materiály (*Koncepce rozvoje ZŠ Byšice*, tzv. „*bílá kniha*“ ředitelky školy, časově tematické plány, plány uvádějících učitelů, plán kulturních prací, kritéria ředitelky školy pro hodnocení pracovníků, vyúčtování prvovybavení žáků prvního ročníku a další),
- podkladová inspekční dokumentace,
- inspekční zprávy čj. O-03-03/9697-32Vo, 033 170/98-2712,
- hospitační záznamy ČŠI,
- výběr sešitů, prověrek, žakovských knížek.

ZÁVĚR

V efektivnosti využívání finančních prostředků přidělených státem zjistila inspekce výraznou převahu pozitiv, dílčí nedostatky jsou ve využití didaktické techniky, v nedostatku učebnic, popřípadě v péči o ně.

Ve srovnání s poslední inspekční zprávou (z roku 1998) si úroveň plánování udržuje nadprůměrnou až spíše nadprůměrnou úroveň, dílčí změny nastaly v materiální oblasti úpravami prostředí, doplněním počítačovou technikou, personální strukturu se nepodařilo výrazněji zkvalitnit.

Orientační inspekce hodnotila kvalitu vzdělávání v sedmi předmětech (skupinách předmětů). Výraznou převahu pozitiv má výuka hudební výchovy. Vzdělávání v pěti předmětech (skupinách) má průměrnou úroveň, ve výuce fyziky jsou citelně slabá místa.

Podmínky výuky jsou průměrné (nejproblematičtější jsou personální podmínky pro výuku fyziky, značné rezervy jsou rovněž v materiálních podmínkách pro výuku přírodopisu).

Také kvalita vzdělávání má průměrnou úroveň.

V řízení školy jsou pozitiva a negativa téměř v rovnováze.

Orientační inspekci zjistila ČŠI ve sledovaných oblastech celkově průměrnou úroveň činnosti školy.

Složení inspekčního týmu a datum vyhotovení inspekční zprávy

Razítko

Školní inspektoři	Titul, jméno a příjmení	Podpis
Vedoucí týmu	Mgr. Karel Kumstýř
Členové týmu	Mgr. Eva Grušová
	Mgr. František Kvasnička
	Jaroslav Richter

V Kolíně dne 2000-11-07

Datum a podpis ředitelky školy stvrzující převzetí inspekční zprávy

Datum převzetí inspekční zprávy: 2000-11-23

Razítko

Ředitelka školy	Podpis
PaedDr. Ivana Nezbedová

Předmětem inspekce bylo důležitější zhodnocení činnosti školy dle § 18 odst. 3, 4 zákona ČNR č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství, ve znění pozdějších předpisů.

Dle § 19 odst. 8 téhož zákona může ředitelka školy podat připomínky k obsahu inspekční zprávy České školní inspekci do 14 dnů po jejím obdržení. Připomínky k obsahu inspekční zprávy jsou její součástí.

Hodnotící stupnice

Stupeň	Širší slovní hodnocení
Vynikající	Zcela mimořádný, příkladný
Velmi dobrý	Výrazná převaha pozitiv, drobné a formální nedostatky, nadprůměrná až spíše nadprůměrná úroveň
Průměrný	Negativa a pozitiva téměř v rovnováze, průměrná úroveň
Pouze vyhovující	Převaha negativ, výrazné nedostatky, citelně slabá místa
Nevyhovující	Zásadní nedostatky, které ohrožují průběh výchovně-vzdělávacího procesu.
Plní, je v souladu	Dodržuje, čerpá účelně, efektivně
Neplní, není v souladu	Nedodržuje, nečerpá účelně, efektivně

Další adresáti inspekční zprávy

Adresát	Datum předání/odeslání inspekční zprávy	Podpis příjemce nebo čj. jednacího protokolu ČŠI
Školský úřad Mělník	2000-12-12	031 414/00-2163
Zřizovatel Obec Byšice	2000-12-12	031 415/00-2163

Připomínky ředitelky školy

Datum	Čj. jednacího protokolu ČŠI	Text
-	-	nebyly podány